

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ

Невід'ємною складовою успішного функціонування будь-якої держави є економіка, висхідним локомотивним фактором якої є налагодження та розвиток не лише внутрішньо-торговельних, а й зовнішньоекономічних торговельних відносин. Держава має двоякий правовий статус: вона є суб'єктом публічно-правових і водночас приватноправових відносин, належне функціонування якої щоденно потребує величезної кількості послуг, товарів, витрат тощо.

Жодна держава у світі не може забезпечити себе навіть мінімальним різноспектровим обсягом товарів та послуг, яких потребує щодня. Це спонукає її до предметного діалогу з іншими державами, логічним результатом якого є укладення різного роду торговельних договорів. Задля належного регулювання міжнародних економічних відносин та з метою усунення труднощів при обігу товарів, робіт, послуг держави погоджують умови взаємної співпраці.

Тривалий час відносини України у сфері міжнародної торгівлі регулювалися переважно двосторонніми торговими угодами. Так, наприкінці 1993 року до Секретаріату Генеральної угоди тарифів і торгівлі (надалі – «ГАТТ») було подано офіційну заявку уряду України про намір долучитись до Світової організації торгівлі (надалі – «СОТ»), чому передували півтора роки переговорів. Це стало відправною точкою зобов'язання нашої держави привести національне законодавство у відповідність до норм Європейського Союзу (надалі – «ЄС»). Визначено ряд ключових сфер: технічні бар'єри, санітарні та фітосанітарні заходи, митні процедури, фінансові, телекомунікаційні, поштові і курські послуги, транспортні послуги (автомобільні, залізничні, внутрішні водні, міжнародні морські, авіаційні), державні закупівлі, енергетика (ринок природного газу, ринок електроенергії).[1]

У 2008 році Україна стала членом Світової організації торгівлі, країни-учасниці (на сьогодні їх 160 і 4 митні території[2]) якої об'єдналися для підвищення рівня життя, забезпечення зайнятості, розширення виробництва з урахуванням оптимального використання світових ресурсів [3]. Вказана подія дала можливість відстоювати інтереси національних виробників за допомогою СОТ. Саме завдяки зазначеній організації та Генеральній угоді з тарифів і торгівлі кожен мешканець нашої держави може собі дозволити користуватися надбаннями та продуктами виробництва інших країн.

В Україні, порівняно з іншими державами, дуже малі квоти на торгівлю в країнах ЄС різного роду товарами. Наприклад, українські виробники м'яса фактично за січень-лютий виконують річну квоту на продаж свого товару в ЄС, натомість торговельні квоти країн ЄС в Україні в рази більші від вітчизняних, що створює серйозну диспропорцію в розвитку торговельно-економічних відносин.

ГАТТ базується на довгостроковій стратегії, ціллю якої є: сприяння відносинам у сфері торгівлі та економічної діяльності, підвищення рівня

життя, забезпечення повної зайнятості та значного і постійного зростання реального доходу й ефективного попиту, повне використання світових ресурсів та розширення виробництва й обміну товарів. [4] Саме цей документ декларує режим найбільшого сприяння щодо мит та митних зборів будь-якого роду, накладених на імпорт чи експорт.

І це був не останній крок нашої держави на шляху глобалізації. Так, і досі країна постійно бореться між автаркією та прагненням до виходу на міжнародні ринки. У 2014 році Україна ратифікувала Угоду про асоціацію, що призвело до зняття ряду торговельних обмежень на ринку ЄС для українських експортерів і стало наступним етапом переговорів України з Європейським Союзом щодо створення зони вільної торгівлі.[5] Суттю домовленостей у рамках Угоди про асоціацію є одностороннє регуляторне наближення в обмін на економічну інтеграцію. Україна зобов'язується перейняти та практично впровадити *acquis* (що означає «доробок спільноти» – правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ)[6,7] – законодавчі норми, правила та технічні стандарти ЄС – в обмін на зобов'язання ЄС інтегрувати Україну до внутрішнього ринку Європейського Союзу.

Станом на кінець грудня 2019 року Україна вже мала би виконати зобов'язання у п'яти секторах із чотирнадцяти. Виконання Україною Угоди про асоціацію з ЄС відповідно до результатів урядового звіту, що презентували у лютому 2020, становить 42%. Слід зазначити, що на нашому ринку почали активно працювати іноземні компанії у сфері державних закупівель, а українські компанії почали вигравати тендери у ЄС, у 2019 році Україна і ЄС почали діалог про можливість укладення угоди про взаємне визнання електронних довірчих послуг. Кінцевим терміном виконання зазначеної угоди є кінець 2025 року. Проте, зважаючи на еволюційний розвиток законодавства ЄС, питання оновлення додатків Угоди є очевидним та закономірним. На сьогодні ведеться ряд двосторонніх перемовин. [1]

У той час як світове співтовариство охопила пандемія, не можна не сказати про її значний негативний вплив на міжнародну торгівлю. Багато країн було або досі є «зачиненими» з метою стримування спалаху хвороби, на виробництвах не вистачає деталей, у світі спостерігались синхронні спад попиту і пропозиції на ряд товарів. Реагуючи на пандемію, багато країн, з однієї сторони коригували в бік зменшення ввізні мита на ряд товарів, а з іншої — обмежували або забороняли експорт «критично важливих» товарів. У такій ситуації швидкість відновлення економік залежить саме від швидкості адаптації урядів країн, налагодженості роботи всередині держави, ефективного застосування механізмів регулювання економіки та готовності виконувати взяті на себе міжнародні зобов'язання, критичним також стає прозорість та швидкість обміну актуальними даними.

22 квітня 2020 року члени СОТ, у тому числі Україна, поширили Спільну заяву стосовно забезпечення відкритої та передбачуваної торгівлі

сільськогосподарською та харчовою продукцією в рамках пандемії COVID-19. У документі зазначено важливість недопущення обмежень експорту сільськогосподарської продукції, що можуть порушувати глобальні ланцюги постачання та впливати на продовольчу безпеку інших країн. Підкреслюється необхідність дотримання членами СОТ принципів прозорості, пропорційності та передбачуваності у разі запровадження торговельних заходів у відповідь на поширення коронавірусу. Також у заяві наголошується на забезпеченні доступу до актуальної інформації щодо рівня виробництва, споживання, запасів, цін на продукти, зокрема, за допомогою наявних міжнародних механізмів моніторингу ринків. [8]

14 травня 2020 року низка членів СОТ, серед яких Україна, поширили заяву щодо важливості підтримки мікро-, малих та середніх підприємств (надалі – «ММСП») під час пандемії COVID-19. У вказаному документі члени визнали необхідність глобальної координації зусиль зі стабілізації економіки та допомоги ММСП, які постраждали внаслідок пандемії, домовилися співпрацювати з метою збереження відкритості ринків, забезпечувати передбачуваність середовища міжнародної торгівлі, обмінюватися найкращими практиками стосовно допомоги ММСП у подоланні наслідків цієї кризи. [8]

Таким чином, ураховуючи наведене вище, зазначимо, що міжнародна торговельно-економічна ситуація в умовах розвитку масштабної пандемії вимагає переформатування співпраці зарубіжних держав для спільного ефективного подолання торговельної кризи, що безперечно створить для них низку нових зобов'язань, виконання яких гарантується міжнародно-правовими санкціями.

Список використаних джерел:

1. Шульга Д., Бетлій О., Бутін А., Коссе І., Кравчук В., Луценко Д., Ночвай В., Олексюк Л., Приходько О., DiXi Group ІНТЕГРАЦІЯ У РАМКАХ АСОЦІАЦІЇ: ДИНАМІКА ВИКОНАННЯ УГОДИ МІЖ УКРАЇНОЮ І ЄС // Аналітичний звіт. Київ. Грудень 2019. 74 с.
2. Світова організація торгівлі [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.wto.org/> /
3. УГОДА про заснування Світової організації торгівлі [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_342#n122/ .
4. ГЕНЕРАЛЬНА УГОДА З ТАРИФІВ І ТОРГІВЛІ (ГАТТ 1947) [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264#Text/
5. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text/ .
6. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004

року № 1629-IV. Дата оновлення 04.11.2018. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> .

7. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовт. 2004 р. № 1365 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/338-2011-%D0%BF> .

8. Урядовий портал [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>.